

Sosiaali- ja terveysministeriö

VN/8546/2019-STM-1

Valtioneuvoston asetus sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämishankkeiden valtionavustuksista vuosina 2020-2023

Hyvinvointiala HALI ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikon mukaisesta valtioneuvoston asetuksesta.

Sote-uudistuksen onnistumisen kannalta keskeistä on, että julkisten palvelujen toimivuutta ja tuottavuutta tehostetaan merkittävästi. Julkisia palveluja ovat julkisesti rahoitetut ja julkisesti järjestetyt palvelut tuottajatahosta riippumatta. Hankkeet, jotka pyrkivät tehostamaan julkisen palvelujärjestelmän toimivuutta, ovat siis sinänsä kannatettavia.

Sote-uudistuksen käytännön ratkaisut peruspalveluissa pyritään nähtävästi kuitenkin ratkaisemaan vain nyt käynnistettävien valtionavustushankkeiden kautta.

Hankkeiden tarkoitus on tukea pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelman mukaisten tulevaisuuden sote-keskusten toimeenpanoa tai tulevien järjestämisalueiden järjestämisen kehittämistä. Hallitusohjelman mukaisesti myös hoitotakuuta tiukennetaan siten, että jatkossa kiireettömään hoitoon pääsisi viikon sisällä hoidon tarpeen arvioinnista.

Hankkeiden tarkoituksena on, että kunnat ja kuntayhtymät ryhtyvät jo ennalta perusterveydenhoitoon (pois lukien suun terveydenhuolto) ja perustason sosiaalipalveluihin pääsyä parantaviin kehittämistoimiin ja ottavat käyttöön sitä edistäviä uusia toimintamalleja. Kun tiukennettu hoitotakuu hallituskauden päätteeksi astuisi voimaan, alueet pystyisivät toteuttamaan sen.

Alueelliset, vapaaehtoiset ja löyhästi ohjatut hankkeet eivät kuitenkaan kykene ratkaisemaan merkittävää uudistusta. Lähtökohdassa on kaksi merkittävää, mutta ratkaistavissa olevaa ongelmaa:

1. **Asetusluonnos ei varmista tavoitteisiin pääsyä.** Luonnoksen kirjauksia hankkeiden valvonnasta, ohjauksesta ja järjestämisoimaamiseen keskittymisestä on vahvistettava. Uudistuksen toteutuminen koko maassa on varmistettava kansallisesti
2. **Viikossa hoitoon pääsyä ei pyritä turvaamaan kansalaisille jo hallituskauden aikana ja kehittämishankkeiden kestäessä.** Välineet siihen ovat kuitenkin jo olemassa. Palveluseteleillä ja Kela-korvauksilla palvelujen saatavuutta pystyttäisiin parantamaan ”vaikka heti”

Ongelma 1:

Asetusluonnos ei varmista tavoitteisiin pääsyä

Ratkaisut:

Kannusteiden ja valvonnan oltava vahvempia

Viime hallituskaudella julkisten peruspalveluntuottajien toimintatapojen uudistumista tavoiteltiin kilpailun lisäämisen keinoin. Kilpailullinen elementti tuo aina mukanaan pakon toiminnan tehostamiselle. Nyt samaan pyritään valtionavustuksella toteutettavien kehittämishankkeiden kautta. Asetusluonnoksessa ei ole keinoja riittävään valvontaan ja ohjaukseen, joilla tavoitteisiin pääsy pystyttäisiin varmistamaan.

Viisi tavoitetta tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmalle (asetuksen 3 § 3 momentti) ovat hyvät ja riittävät. Hankehakemusten on 3 § mukaan osoitettava pyrkimys näihin tavoitteisiin. Merkitystä on kuitenkin vain sillä, että itse hankkeiden etenemistä kohti tavoitteita valvotaan ja mitataan tehokkaasti. Etenemisen ja tavoitteiden täyttämisen on myös oltava edellytyksenä rahoituksen saamiselle.

Luonnos lähinnä vain viittaa avustusten käytön valvontaan. Luonnoksen 8 § kirjaa valtionapuviranomaiseksi sosiaali- ja terveysministeriön, jota THL ja osittain Lounais-Suomen aluehallintovirasto myös valvonnassa avustavat. Perustelujen mukaan hankekokonaisuuksia tullaan seuraamaan ja arvioimaan kansallisella tasolla. Epäselväksi jää, miten. Asetusluonnoksen 9 § mainitsee myös hankkeen päättyessä tehtävän selvityksen.

Ministeriön järjestämässä kuulemistilaisuudessa 1.11.2019 useat lausujat, muiden muassa THL kiinnitti valvonnan ja ohjauksen puutteisiin huomiota.

Tuottajakentän monipuolisuus huomioitava ja järjestämisoaamista vahvistettava

Uusia toimintatapoja kehitettäessä millä tahansa alalla on aina tarpeen - ellei jopa välttämätöntä – etsiä hyviä toimintamalleja oman toiminnan ulkopuolelta.

Hankkeisiin ryhtyviä alueita pitää ohjata kehittämään nimenomaan järjestämisoaamistaan. Järjestäjän tehtävänä on turvata palvelut alueensa asukkaille. Järjestäjän tulee tarkastella koko alueensa palveluntuotantoresursseja yhdenmukaisesti ja ottaa tehokkaimmat ratkaisut käyttöön. Julkisesti omistetun palvelutuotannon toiminnan tehostaminen on tärkeää, mutta yhden tuottajan monopoli ei johda tavoitteiden täyttämiseen.

Yksityiset palveluntuotantoresurssit kannattaa ottaa laajasti käyttöön. Ne ovat jo olemassa, niissä on valmista kapasiteettia ja toiminta on tehokasta. Juuri päättyneet valinnanvapauskokeilut toivat erinomaista tietoa siitä, miten yksityisen toimiminen julkisen rinnalla voi kannustaa julkisia toimijoita kehittämään toimintaansa.

Tavoitteisiin pääsy varmistettava koko maassa

Hankkeiden käynnistäminen on maakunnille vapaaehtoista. Jos maakunnassa hanke käynnistetäänkin, alueen kunnista viidesosa voi halutessaan jättäytyä sen ulkopuolelle (3 § 2 momentti kohta 1).

Miten näillä alueilla varmistetaan toiminnan kehittyminen tavoitellulle tasolle, eli de facto sote-uudistuksen keskeisimmän sisällön toteutuminen? Asiasta ei ole mainintoja asetusluonnoksessa, eikä tiettävästi muuallakaan valmistelussa.

Epäselvää on myös se, miten varmistetaan alueellinen yhdenvertaisuus ja se, että hankkeiden parhaat käytännöt leviävät myös muille alueille, vaikka kaikki maakunnat ja alueet lähtisivät toteuttamaan hankkeita.

Tavoitteisiin pääsy on varmistettava kansallisesti lainsäädännön keinoin.

Hankkeiden tuettava digitaalisten palveluiden käyttöönottoa

Hankerahoituksen myöntämisen ehdoissa ja allokoinnissa tulee huomioida sellaiset yhteiset kansallisen tason valmistelut ja kehityssuunnat, joilla on selvä yhteys asetusluonnoksen pykälissä 2 ja 3 mainittuihin rahoituksen myöntämisen edellytyksiin. Yksi tällainen palvelujärjestelmän kehittymisen kannalta erityisen merkityksellinen kokonaisuus liittyy kansallisten tietojärjestelmäpalveluiden käyttöönottoon ja hyödyntämiseen sekä laajemminkin digitalisten palveluiden käyttöönottoon perustason palveluissa. Tällä tulee olemaan selvät vaikutukset asetusluonnoksen pykälän 3 momentissa 3 mainittuihin tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman osatavoitteisiin.

Yksittäisenä huomiona nostamme esiin tukitoimet sosiaalihuollon kirjaamisosaamisen varmistamiseksi ja edelleen tuen Kanta-palveluihin liittymisessä. Tulevaisuuden sote-keskusohjelmaan myönnetty rahoitus antaa mahdollisuudet turvata kirjaamisvalmennusten toteutuminen lähivuosiksi sekä varmistaa tarpeenmukainen tuki Kanta-palveluihin liittymisessä. Tuen käytännön toteuttaminen voidaan organisoida esimerkiksi sosiaalialan osaamiskeskusten kautta. Asia on tärkeä muun muassa siitä syystä, että yksityiset palveluntuottajat tuottavat merkittävän osan kuntien järjestämisvastuulla olevista sosiaalihuollon palveluista.

Konkreettisia lisäehdotuksia asetukseen tavoitteisiin pääsyn varmistamiseksi

- 1. Asetuksessa on muistutettava hallitusohjelman tulevaisuuden sote-keskuksia koskevasta tuottajakentän monipuolisuuden huomioimisesta*
- 2. 5 § 1 momentin 7) kohtaan lisättävä yritykset*

Erinomaista on, että 7 § mukaan hankehakemuksessa olisi käytävä ilmi, miten asukkaiden ja asiakkaiden lisäksi myös järjestöjen osallistuminen hankkeeseen hoidetaan. Yritykset toimivat kuitenkin vielä huomattavasti laajemmin palvelutuotannossa, johon uusia toimintatapoja nimenomaan ollaan etsimässä. Hankehakemuksesta olisi siis käytävä ilmi ”suunnitelma asukkaiden, asiakkaiden ja,

järjestöjen ja yritysten osallistumisesta hankkeeseen.”

3. *2 § 1 momentin 2) kohta poistettava*
Asetusluonnoksen 2 § 1 momentin kohdan 2) varsin erikoinen vaatimus, jonka mukaan ”hankkeella on oltava kiinteä yhteys julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon” on poistettava. On selvää, että tämän kaltainen valtionavustushanke koskee julkista sosiaali- ja terveydenhuoltoa, sillä julkisesti rahoitettu ja julkisesti järjestetty sosiaali- ja terveydenhuolto on aina julkista sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Asetuksen ei ole tarkoituksenmukaista johtaa hankealueita pohtimaan yksinomaan julkisesti omistetun palvelutuotannon kehittämistä, vaan palvelutuotantoa järjestäjän kannalta kokonaisvaltaisesti.
4. *Hankkeen pitää sisältää pilotointi viikon hoitotakuun turvaavasta mekanismista*
Käytännössä hankkeeseen on siis sisällytettävä malli, jolla varmistetaan asukkaiden hoitoon pääsyn viikossa. Julkisen sote-keskuksen toiminnan tehostamisen ja kehittämisen rinnalla vähintään osa hankkeen rahoituksesta pitää osoittaa osahankkeeseen, jossa alue sitoutuu kehittämään esimerkiksi palvelusetelimallia viikossa hoitoon pääsyn turvaavaksi mekanismiksi.
5. *Rahoituksessa painotettava digitaalisten palvelujen käyttöön ottoa*
Vähintään kolmannes hankerahoituksesta on käytettävä digitaalisten palveluiden käyttöönottoon ja pilotointiin eri maakunnissa. Yksityisten toimijoiden kokemuksen mukaan digitaalisten vastaanottopalveluiden avulla kyetään jopa kaksin- tai kolminkertaistamaan lääkäreiden työn tuottavuus ja näin ratkaisemaan perusterveydenhuollon resurssipulaa asiakaslähtoisellä tavalla. Hankerahoituksessa olisi kannustettava kuntia pilotoimaan näitä markkinoilla jo olevia (uusien digipalvelujen kehittämiseen ei tässä yhteydessä ole tarvetta) digitaalisia ratkaisuja ja raportoimaan niiden vaikutuksista fyysiseen palvelukysyntään
6. *Asetuksen 6 §:ään on selvennettävä, että hankkeen henkilöstökustannukset eivät tarkoita hallitusohjelman mukaista 1000 yleislääkärin palkkaamista*

Ongelma 2:

Viikossa hoitoon pääsyä ei pyritä turvaamaan kansalaisille jo hallituskauden aikana ja kehittämishankkeiden kestäessä

Ratkaisut:

Viikon hoitotakuun toteuttaminen mahdollista jo hankkeiden kuluessa

Vaikka hankkeet julkisten peruspalvelujen toiminnan tehostamiseksi ovat tärkeitä, hoitotakuun toteutumiseksi ei tarvitse odottaa niiden valmistumista. Viikon hoitotakuun voi toteuttaa jo nyt, ottamalla yksityisen resurssit käyttöön esimerkiksi Kela-korvauksin ja palvelusetelien.

Kannustamme hallitusta ryhtymään toimeen esimerkiksi hankekauden kestäväällä Kela-korvauksia nostavalla ja palvelusetelien käyttöön ottoon kannustavalla lainsäädännöllä.

Lopuksi

Palvelujärjestelmän kehittäminen koko maassa vaatii rohkeita ja laajoja järjestelmätason muutoksia. Kehittämishankkeiden lisäksi tarvitaan siis myös kansallisia ratkaisuja, järjestämisoosaamisen vahvistamista ja kaikkien palveluntuotantoresurssien käyttöön ottoa.

Asetus itsessään ei vielä anna tarkkoja ohjeita hankkeiden tarkoituksesta ja toimeenpanosta. Oletamme, että varsinainen ohjeistus toimeenpanosta laaditaan ministeriön ja mahdollisesti THL:n yhteistyönä? Tässä työssä on kiinnitettävä huomiota tähän asetukseen lausuntonsa antaneiden periaattellisiin huomioihin tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmasta. Toimeenpanon ohjeistusta on hyvä myös laatia yhdessä sidosryhmien kanssa.

Kunnioittaen,

Ulla-Maija Rajakangas
toimitusjohtaja
Hyvinvointiala HALI ry

Lisätietoja:

Eveliina Vigelius
asiantuntija, elinkeinoasiat
Hyvinvointiala HALI ry
eveliina.vigelius@hyvinvointiala.fi
p. 044 511 4411

LIITE

Vastaukset lausuntopalvelu.fi -palvelussa

1. Valtionavustuksen myöntämisen edellytykset ja avustuksen hakeminen

a. Ovatko luonnoksen mukaiset avustuksen myöntämisen edellytykset selkeät ja perustellut (asetusluonnoksen 1-3 §)?

Eivät.

Viisi tavoitetta tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmalle (asetuksen 3 § 3 momentti) ovat hyvät ja riittävät. Hankehakemusten on 3 § mukaan osoitettava pyrkimys näihin tavoitteisiin. Merkitystä on kuitenkin vain sillä, että itse hankkeiden etenemistä kohti tavoitteita valvotaan ja mitataan tehokkaasti. Etenemisen ja tavoitteiden täyttämisen on myös oltava edellytyksenä rahoituksen saamiselle.

Luonnos lähinnä vain viittaa avustusten käytön valvontaan. Luonnoksen 8 § kirjaa valtionapuviranomaiseksi sosiaali- ja terveysministeriön, jota THL ja osittain Lounais-Suomen aluehallintovirasto myös valvonnassa avustavat. Perustelujen mukaan hankekokonaisuuksia tullaan seuraamaan ja arvioimaan kansallisella tasolla. Epäselväksi jää, miten. Asetusluonnoksen 9 § mainitsee myös hankkeen päättyessä tehtävän selvityksen.

Ministeriön järjestämässä kuulemistilaisuudessa 1.11.2019 useat lausujat, muiden muassa THL kiinnitti valvonnan ja ohjauksen puutteisiin huomiota.

Hankkeiden käynnistäminen on maakunnille vapaaehtoista. Jos maakunnassa hanke käynnistetäänkin, alueen kunnista viidesosa voi halutessaan jättäytyä sen ulkopuolelle (3 § 2 momentti kohta 1).

Miten näillä alueilla varmistetaan toiminnan kehittyminen tavoitellulle tasolle, eli de facto sote-uudistuksen keskeisimmän sisällön toteutuminen? Asiasta ei ole mainintoja asetusluonnoksessa, eikä tiettävästi muuallakaan valmistelussa.

Epäselvää on myös se, miten varmistetaan alueellinen yhdenvertaisuus ja se, että hankkeiden parhaat käytännöt leviävät myös muille alueille, vaikka kaikki maakunnat ja alueet lähtisivät toteuttamaan hankkeita.

Tavoitteisiin pääsy on varmistettava kansallisesti lainsäädännön keinoin.

Asetusluonnoksen 2 § 1 momentin kohdan 2) varsin erikoinen vaatimus, jonka mukaan ”hankkeella on oltava kiinteä yhteys julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon” on poistettava. On selvää, että tämän kaltainen valtionavustushanke koskee julkista sosiaali- ja terveydenhuoltoa, sillä julkisesti rahoitettu ja julkisesti järjestetty sosiaali- ja terveydenhuolto on aina julkista sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Asetuksen ei ole tarkoituksenmukaista johtaa hankealueita pohtimaan yksinomaan julkisesti omistetun palvelutuotannon

kehittämistä, vaan palvelutuotantoa järjestäjän kannalta kokonaisvaltaisesti.

b. Onko luonnoksessa esitetty avustuksen myöntämisen edellytyksiä ja hakemista koskeva sääntely muutoin toimivaa?

Sama vastaus kuin edellä.

2. Valtionavustuksen enimmäismäärää koskeva sääntely

a. Onko asetusluonnoksen 4 § mukainen avustuksen enimmäismääriä koskeva sääntely selkeää ja perusteltua?

-

b. Onko 4 §:n 2 momentin mukaiset maakuntien hankekokonaisuuksien enimmäismäärät määritelty onnistuneesti? Onko sääntely muutoin toimivaa?

-

3. Muut kommentit

a. Onko asetusluonnoksen sääntelyssä muutoin kommentoitavaa?

Sote-uudistuksen onnistumisen kannalta keskeistä on, että julkisten palvelujen toimivuutta ja tuottavuutta tehostetaan merkittävästi. Julkisia palveluja ovat julkisesti rahoitetut ja julkisesti järjestetyt palvelut tuottajatahosta riippumatta. Hankkeet, jotka pyrkivät tehostamaan julkisen palvelujärjestelmän toimivuutta, ovat siis sinänsä kannatettavia.

Sote-uudistuksen käytännön ratkaisut peruspalveluissa pyritään nähtävästi kuitenkin ratkaisemaan vain nyt käynnistettävien valtionavustushankkeiden kautta.

Hankkeiden tarkoitus on tukea pääministeri Antti Rinteen hallituksen ohjelman mukaisten tulevaisuuden sote-keskusten toimeenpanoa tai tulevien järjestämisalueiden järjestämisen kehittämistä. Hallitusohjelman mukaisesti myös hoitotakuuta tiukennetaan siten, että jatkossa kiireettömään hoitoon pääsisi viikon sisällä hoidon tarpeen arvioinnista.

Hankkeiden tarkoituksena on, että kunnat ja kuntayhtymät ryhtyvät jo ennalta perusterveydenhoitoon (pois lukien suun terveydenhuolto) ja perustason sosiaalipalveluihin pääsyä parantaviin kehittämistoimiin ja ottavat käyttöön sitä edistäviä uusia toimintamalleja. Kun tiukennettu hoitotakuu hallituskauden päätteeksi astuisi voimaan, alueet pystyisivät toteuttamaan sen.

Alueelliset, vapaaehtoiset ja löyhästi ohjatut hankkeet eivät kuitenkaan kykene ratkaisemaan merkittävää uudistusta. Lähtökohdassa on kaksi merkittävää, mutta ratkaistavissa olevaa ongelmaa:

1. Asetusluonnos ei varmista tavoitteisiin pääsyä. Luonnoksen kirjauksia hankkeiden valvonnasta, ohjauksesta ja järjestämisosaaamiseen keskittymisestä on vahvistettava. Uudistuksen toteutuminen koko maassa on varmistettava kansallisesti
2. Viikossa hoitoon pääsyä ei pyritä turvaamaan kansalaisille jo hallituskauden aikana ja kehittämishankkeiden kestäessä. Välineet siihen ovat kuitenkin jo olemassa. Palveluseteleillä ja Kela-korvauksilla palvelujen saatavuutta pystyttäisiin parantamaan ”vaikka heti”

Seuraavassa edellä olevat kaksi kohtaa tarkemmin avattuina.

Ongelma 1:

Asetusluonnos ei varmista tavoitteisiin pääsyä

Ratkaisut:

Kannusteiden ja valvonnan oltava vahvempia

Viime hallituskaudella julkisten peruspalveluntuottajien toimintatapojen uudistumista tavoiteltiin kilpailun lisäämisen keinoin. Kilpailullinen elementti tuo aina mukanaan pakon toiminnan tehostamiselle. Nyt samaan pyritään valtionavustuksella toteutettavien kehittämishankkeiden kautta.

Asetusluonnoksessa ei ole keinoja riittävään valvontaan ja ohjaukseen, joilla tavoitteisiin pääsy pystyttäisiin varmistamaan.

Viisi tavoitetta tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelmalle (asetuksen 3 § 3 momentti) ovat hyvät ja riittävät. Hankehakemusten on 3 § mukaan osoitettava pyrkimys näihin tavoitteisiin. Merkitystä on kuitenkin vain sillä, että itse hankkeiden etenemistä kohti tavoitteita valvotaan ja mitataan tehokkaasti. Etenemisen ja tavoitteiden täyttämisen on myös oltava edellytyksenä rahoituksen saamiselle.

Luonnos lähinnä vain viittaa avustusten käytön valvontaan. Luonnoksen 8 § kirjaa valtionapuviranomaiseksi sosiaali- ja terveysministeriön, jota THL ja osittain Lounais-Suomen aluehallintovirasto myös valvonnassa avustavat. Perustelujen mukaan hankekokonaisuuksia tullaan seuraamaan ja arvioimaan kansallisella tasolla. Epäselväksi jää, miten. Asetusluonnoksen 9 § mainitsee myös hankkeen päättyessä tehtävän selvityksen.

Ministeriön järjestämässä kuulemistilaisuudessa 1.11.2019 useat lausujat, muiden muassa THL kiinnitti valvonnan ja ohjauksen puutteisiin huomiota.

Tuottajakentän monipuolisuus huomioitava ja järjestämisoaamista vahvistettava

Uusia toimintatapoja kehitettäessä millä tahansa alalla on aina tarpeen - ellei jopa välttämätöntä – etsiä hyviä toimintamalleja oman toiminnan ulkopuolelta.

Hankkeisiin ryhtyviä alueita pitää ohjata kehittämään nimenomaan järjestämisoaamistaan. Järjestäjän tehtävänä on turvata palvelut alueensa asukkaille. Järjestäjän tulee tarkastella koko alueensa palveluntuotantoresurseja yhdenmukaisesti ja ottaa tehokkaimmat ratkaisut käyttöön. Julkisesti omistetun palvelutuotannon toiminnan tehostaminen on tärkeää, mutta yhden tuottajan monopoli ei johda tavoitteiden täyttämiseen.

Yksityiset palveluntuotantoresurssit kannattaa ottaa laajasti käyttöön. Ne ovat jo olemassa, niissä on valmista kapasiteettia ja toiminta on tehokasta. Juuri päättyneet valinnanvapauskokeilut toivat erinomaista tietoa siitä, miten yksityisen toimiminen julkisen rinnalla voi kannustaa julkisia toimijoita kehittämään toimintaansa.

Tavoitteisiin pääsy varmistettava koko maassa

Hankkeiden käynnistäminen on maakunnille vapaaehtoista. Jos maakunnassa hanke käynnistetäänkin, alueen kunnista viidesosa voi halutessaan jättäytyä sen ulkopuolelle (3 § 2 momentti kohta 1).

Miten näillä alueilla varmistetaan toiminnan kehittyminen tavoitellulle tasolle, eli de facto sote-uudistuksen keskeisimmän sisällön toteutuminen? Asiasta ei ole mainintoja asetusluonnoksessa, eikä tietävästi muuallakaan valmistelussa.

Epäselvää on myös se, miten varmistetaan alueellinen yhdenvertaisuus ja se, että hankkeiden parhaat käytännöt leviävät myös muille alueille, vaikka kaikki maakunnat ja alueet lähtisivät toteuttamaan hankkeita.

Tavoitteisiin pääsy on varmistettava kansallisesti lainsäädännön keinoin.

Hankkeiden tuettava digitaalisten palveluiden käyttöönottoa

Hankerahoituksen myöntämisen ehdoissa ja allokoinnissa tulee huomioida sellaiset yhteiset kansallisen tason valmistelut ja kehityssuunnat, joilla on selvä yhteys asetusluonnoksen pykälissä 2 ja 3 mainittuihin rahoituksen myöntämisen edellytyksiin. Yksi tällainen palvelujärjestelmän kehittymisen kannalta erityisen merkityksellinen kokonaisuus liittyy kansallisten tietojärjestelmäpalveluiden käyttöönottoon ja hyödyntämiseen sekä laajemminkin digitaalisten palveluiden käyttöönottoon perustason palveluissa. Tällä tulee olemaan selvät vaikutukset asetusluonnoksen pykälän 3 momentissa 3 mainittuihin tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus -ohjelman osatavoitteisiin.

Yksittäisenä huomiona nostamme esiin tukitoimet sosiaalihuollon kirjaamisosaamisen varmistamiseksi ja edelleen tuen Kanta-palveluihin liittymisessä. Tulevaisuuden sote-keskusohjelmaan myönnetty rahoitus antaa

mahdollisuudet turvata kirjaamisvalmennusten toteutuminen lähivuosiksi sekä varmistaa tarpeenmukainen tuki Kanta-palveluihin liittymisessä. Tuen käytännön toteuttaminen voidaan organisoida esimerkiksi sosiaalialan osaamiskeskusten kautta. Asia on tärkeä muun muassa siitä syystä, että yksityiset palveluntuottajat tuottavat merkittävän osan kuntien järjestämisvastuulla olevista sosiaalihuollon palveluista.

Konkreettisia ehdotuksia asetukseen tavoitteisiin pääsyn varmistamiseksi

1. *Asetuksessa on muistutettava hallitusohjelman tulevaisuuden sote-keskuksia koskevasta tuottajakentän monipuolisuuden huomioimisesta*
2. *5 § 1 momentin 7) kohtaan lisättävä yritykset*
Erinomaista on, että 7 § mukaan hankehakemuksessa olisi käytävä ilmi, miten asukkaiden ja asiakkaiden lisäksi myös järjestöjen osallistuminen hankkeeseen hoidetaan. Yritykset toimivat kuitenkin vielä huomattavasti laajemmin palvelutuotannossa, johon uusia toimintatapoja nimenomaan ollaan etsimässä. Hankehakemuksesta olisi siis käytävä ilmi ”suunnitelma asukkaiden, asiakkaiden ja, järjestöjen ja yritysten osallistumisesta hankkeeseen.”
3. *2 § 1 momentin 2) kohta poistettava*
Asetusluonnoksen 2 § 1 momentin kohdan 2) varsin erikoinen vaatimus, jonka mukaan ”hankkeella on oltava kiinteä yhteys julkiseen sosiaali- ja terveydenhuoltoon” on poistettava. On selvää, että tämän kaltainen valtionavustushanke koskee julkista sosiaali- ja terveydenhuoltoa, sillä julkisesti rahoitettu ja julkisesti järjestetty sosiaali- ja terveydenhuolto on aina julkista sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Asetuksen ei ole tarkoituksenmukaista johtaa hankealueita pohtimaan yksinomaan julkisesti omistetun palvelutuotannon kehittämistä, vaan palvelutuotantoa järjestäjän kannalta kokonaisvaltaisesti.
4. *Hankkeen pitää sisältää pilotointi viikon hoitotakuun turvaavasta mekanismista*
Käytännössä hankkeeseen on siis sisällytettävä malli, jolla varmistetaan asukkaiden hoitoon pääsyn viikossa. Julkisen sote-keskuksen toiminnan tehostamisen ja kehittämisen rinnalla vähintään osa hankkeen rahoituksesta pitää osoittaa osahankkeeseen, jossa alue sitoutuu kehittämään esimerkiksi palvelusetelimallia viikossa hoitoon pääsyn turvaavaksi mekanismiksi.
5. *Rahoituksessa painotettava digitaalisten palvelujen käyttöön ottoa*
Vähintään kolmannes hankerahoituksesta on käytettävä digitaalisten palveluiden käyttöönottoon ja pilotointiin eri maakunnissa. Yksityisten toimijoiden kokemuksen mukaan digitaalisten vastaanottopalveluiden avulla

kyetään jopa kaksin- tai kolminkertaistamaan lääkäreiden työn tuottavuus ja näin ratkaisemaan perusterveydenhuollon resurssipulaa asiakaslähtöisellä tavalla. Hankerahoituksessa olisi kannustettava kuntia pilotoimaan näitä markkinoilla jo olevia (uusien digipalvelujen kehittämiseen ei tässä yhteydessä ole tarvetta) digitaalisia ratkaisuja ja raportoimaan niiden vaikutuksista fyysiseen palvelukysyntään.

6. *Asetuksen 6 §:ään on selvennettävä, että hankkeen henkilöstökustannukset eivät tarkoita hallitusohjelman mukaista 1000 yleislääkäriin palkkaamista*

b. Mitä muita mahdollisia seikkoja asetuksen jatkovalmistelussa tulisi ottaa huomioon?

Valvojatoimijoiden tehtävät on selkeytettävä

Ministeriön, THL:n ja Lounais-Suomen aluehallintoviraston tehtävät hankkeiden valvonnassa on kirkastettava.

Viikon hoitotakuun toteuttaminen mahdollista jo hankkeiden kuluessa

Vaikka hankkeet julkisten peruspalvelujen toiminnan tehostamiseksi ovat tärkeitä, hoitotakuun toteutumiseksi ei tarvitse odottaa niiden valmistumista. Viikon hoitotakuun voi toteuttaa jo nyt, ottamalla yksityisen resurssit käyttöön esimerkiksi Kela-korvauksin ja palvelusetelein. Kannustamme hallitusta ryhtymään toimeen esimerkiksi hankekauden kestäväällä Kela-korvauksia nostavalla ja palvelusetelien käyttöön ottoon kannustavalla lainsäädännöllä.

Palvelujärjestelmän kehittäminen koko maassa vaatii rohkeita ja laajoja järjestelmätason muutoksia. Kehittämishankkeiden lisäksi tarvitaan siis myös kansallisia ratkaisuja, järjestämisaamien vahvistamista ja kaikkien palveluntuotantorssien käyttöön ottoa.

Toimeenpanosuunnitelma tai -ohjeistus tehtävä huolellisesti ja yhdessä sidosryhmien kanssa

Asetus itsessään ei vielä anna tarkkoja ohjeita hankkeiden tarkoituksesta ja toimeenpanosta. Oletamme, että varsinainen ohjeistus toimeenpanosta laaditaan ministeriön ja mahdollisesti THL:n yhteistyönä? Tässä työssä on kiinnitettävä huomiota tähän asetukseen lausuntonsa antaneiden periaattellisiin huomioihin tulevaisuuden sote-keskus -ohjelmasta. Toimeenpanon ohjeistusta on hyvä laatia yhdessä sidosryhmien kanssa.